

ELŐSZÓ

Jelen kötetünk a 2013-ban indult DiákKörKép sorozat negyedik kiadványa. A Szegedi Tudományegyetem Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszékének oktatói azzal a céllal indították el hét éve ezt a sorozatot, hogy lehetőséget teremtsenek a Tudományos Diákköri verseny szegedi, vagy országos fordulóján részt vett hallgatók munkáinak bemutatására. Ezáltal is folytatni kívánjuk a tudományos utánpótlás ügyét, melyet elődeink és mentoraink az 1929-es tanszékalapítás óta meghonosítottak. Az elméleti oktatás mellett ezért ma is hangsúlyos szerepet kap képzésünkben a múzeumi- és terepgyakorlatokon, a tájházi revíziókon, értékfeltáró programokon való részvétel. Azt reméljük, hogy ezáltal a kultúra működését értő, azt szakszerűen feltárni és továbbadni tudó hallgatókkal gyarapíthatjuk a kultúrakutatás tudományaiban dolgozók körét.

A kötetünkben szereplő tanulmányok egy egyhetes erdélyi gyűjtőmunka részeredményeit tartalmazzák. A vallási néprajzi kutatótábor 2018. augusztus 25–31. között egy székelyföldi településen, Csíkszentdomokoson valósult meg, tanszékünk hallgatóinak és munkatársainak részvételével. Kutatásunk egy több lépésben tervezett munkaterv első fázisa, amelynek célja a katolikus papként, majd később földrajz tanárként tevékenykedő, néprajzi kutatásokkal is foglalkozó Székely László szellemi hagyatékának feldolgozása, népszerűsítése, és gyűjtéseinek részleges megisméltése, folytatása.¹ Mivel a szegedi néprajz tanszék ad helyet Székely László hagyatékának, illetve itt zajlik kéziratának gondozása is, ezt különösen fontosnak tartjuk. E munka részeként már két kiadatlan kötete is megjelent tanszékünk közreműködésével.² Jelen kiadvány egy újabb apró láncszemmel adózik a kutató emlékének.

Csíkszentdomokosi terepkutatásunknak kettős célja volt. Egyrészt lehetőséget szerettünk volna adni a hallgatóknak arra, hogy „élőben” találkozzanak a hagyományos vallási kultúrájukat még jelentős mértékben őrző falu lakóival. Másrésztől dokumentálni, rögzíteni kívántuk olyan szokásokat, értékeket, amelyek még megtalálhatók ezekből, mivel továbbörökítésükre egyre kevésbé van igény. Fontos volt az a szempont is, hogy elvégezzünk olyan kutatásokat is (természetesen

¹ Székely László (1912–1982) gyimesi származású pap, tanár, tudós. Erdélyi vallási néprajzának kutatója. 1935 és 1947 között több csíki faluban teljesített papi szolgálatot, köztük Csíkszentdomokoson is. Később tanári oklevelet szerzett, 1949-ben pedig néprajzból doktorált. Állomáshelyein értő szemmel figyelte és kutatta a falusiak vallási életét. Ezekből a gyűjtéseiből született meg 1943-ban a Csíkszeredában kiadott: *Ábítat a falum. Adatok Csíkszentdomokos vallásos néprajzához*. című kötete, melynek anyaga nagyrészt bekerült a szerző halála után kiadott nagy, átfogó monográfiába. Ennek adatai: *Csíki ábítat. A csíki székelyek vallási néprajza*. Előszó: Erdélyi Zsuzsanna – Pusztai Bertalan. Budapest, Szent István Társulat, [1995].

² T. Székely László – Czank Gábor: *Bánsági ábítat*. Szeged, MTA-SZTE Vallási Kultúrakutató Csoport – SZTE BTK Néprajzi és Kulturális Antropológiai Tanszék, 2014.; T. Székely László: *Érdekes tájak a Bánságban és környékén*. (Szerk.) Illés Mihály. Temesvár, 2012.

aktualizálva a mai állapotokhoz), amelyeket Székely László tervezett, de nem valósíthatott meg. Kutatásunk során a hallgatók saját érdeklődésüknek megfelelően választottak a vallási témák közül, és a terepen ehhez végeztek anyaggyűjtést. Közülük hárman készítettek ezekből a gyűjtéseikből diákköri dolgozatot, két témában. Gyuris István Viktor munkáját a XXXIV. Országos Tudományos Diákköri Konferencia 2019 tavaszán II. helyezéssel jutalmazta. E két tanulmány átdolgozásával született meg DiákKörKép sorozatunk 4. kötete.

Mindkét tanulmány az egyhetes terepmunka során felleltározott tárgytipusok valamelyikének bemutatására és elemzésére koncentrált. Habi Csilla és Kiss Dóra írása a falu jelenlegi harangállományának és zászlókészletének történetén és leírásán keresztül vizsgálja a templomi zászlók és lobogók, valamint a harangok és a harangozás szerepét a falu vallási életében. Itt a gyűjtésünkkel felvett adatokat Fábíán Gabriella levéltári forrásokkal, és a faluban korábban végzett kutatásainak eredményeivel³ egészítette ki, teljesebbé téve a tárgyakhoz kötődő hagyományok változásának bemutatását. Gyuris István Viktor írása tizennégy háztartásban és egy üzlethelyiségben fellelhető kegytárgyakat veszi számba. Arra keresi a választ, hogy ezek a tárgyak, hogy alakítják az egyéni élet terét, illetve hogyan és hol jelennek meg a személyes lakótérben. Írásában bemutatja azt is, hogy az ezekből a tárgyakból berendezett kompozíciók (házi oltárok, oltárkák) milyen funkciókkal töltődnek fel a használat során. Mindkét dolgozatot egy nagyon részletesen adatolt tárgyleltár zár, amit kiemelt értéknek tartunk, hiszen kevés olyan hely van, ahol még lehet ilyen adatokat felvenni, és így ritkán kerülnek ezek a tárgytipusok a kutatások fókuszába.

Örömünkre szolgál, hogy a terepen elvégzett munkánk eredményeit a nagyközönség előtt is bemutathatjuk. Hálával és köszönettel tartozunk a helyi önkormányzatnak és mindazoknak a csíkszentdomokosi adatközlőknek, segítőknek, akik hozzájárultak kutatásunk és e kiadvány megvalósulásához. Kiadványunk a NEMZETI TEHETSÉG PROGRAM „A hazai Tudományos Diákköri műhelyek és rendezvényeik támogatása” (azonosító: NTP-HHTDK-19-0007) c. pályázat támogatásával valósult meg.

Szeged, 2020. március 31.

Fábíán Gabriella és Frauhammer Krisztina
a kutatás vezetői és a kötet szerkesztői

³ Fábíán Gabriella 1994 óta, kisebb-nagyobb megszakításokkal a falu vallásos életének kutatásával foglalkozik.